

L'escenari del crim.
L'artista Andreu Mitjans
ha recreat en exclusiva
per a la revista l'ambient
que va envoltar el crim
del carrer Wad-ras.

Acte I. Els fets

La premsa barcelonina mostrava en primera plana el que es qualificava com «un horrible crim». En una caldereria situada en el número 115 del carrer de Wad-ras (avui carrer de Doctor Trueta), Joan Albert i Roser Ramon, el matrimoni que vivia en el taller, havien apareguts morts, en circumstàncies esfereïdores. El crim s'havia produït el vespre del diumenge 20 d'abril de l'any 1935.

Un matrimoni amic de la parella, els Foses-Ventura, havia donat la veu d'alarma. Ambdues parelles havien decidit anar a veure una representació del conegut Teatro Cómico. Com que no van acudir a la cita, ni van respondre a les trucades, però hi havia llum a la casa, van decidir avisar el vigilant del barri —la desapareguda figura del sereno. Antoni Martí, el vigilant del barri, va decidir entrar al taller, on va descobrir el cos sense vida de Joan Albert. Acollint-se al que dictaven les normes, no tan sols va impedir l'entrada de veïns xafarders, sinó que també va demanar la presència de la Guàrdia Civil. Van ser els membres de

la Benemèrita els qui van descobrir a l'interior de l'habitatge el cadàver de Roser Ramon, l'esposa de Joan Albert.

Tot aquest maremàgnum de mort i misteri exigia la presència del jutge de guàrdia. A primeres hores de la matinada, es presentà al lloc dels fets el jutge de guàrdia, Agustí Altes, qui, després d'haver escoltat les pertinents explicacions dels diferents cossos policials, va ordenar l'aixecament dels cadàvers. El van ajudar a prendre aquesta important decisió el fiscal Castor García i el metge forense Coll Ibáñez.

Acte II. *Dramatis personae*

Joan Albert era un dels tres socis propietaris de l'empresa Calderería y Suministros. Tret de la seva esposa, Roser, no tenia família, ja que havia estat trobat a l'Hospici de Barcelona a mitjan any 1890.

EL CRIM DEL CARRER WAD-RAS

En canvi, la seva esposa era més jove: la Roser havia nascut a Orpesa l'any 1900.

Una de les primeres i més sàvies determinacions del jutge Altes fou encarregar a la policia la tasca d'esbrinar no tan sols els elements perifèrics del crim: quan, com i on, sinó sobretot el qui i el quod; és a dir, el qui i el per què. La tasca de portar l'assassí o assassins davant la justícia va correspondre al cap superior de policia, Francisco Álvarez Santullano, qui ho va delegar en l'inspector de la Brigada d'Investigació Criminal, el senyor Cervera.

En els primers oficis, la policia va poder afirmar amb rotunditat «que primer fou assassinat Joan Albert, ja que el seu cos es trobava al wàter de la casa». La causa de la mort fou la pèrdua de sang i massa encefalicocerebral, fruit dels nou impactes que va rebre al cap produïts per un objecte contundent.

Segons la versió policial, en sentir els crits —òbviament de dolor— del seu marit, l'amant esposa es va dirigir wàter des de la seva habitació, «ja que es trobava a mig vestir». En arribar a la porta del wàter, l'assassí o assassins la colpejaren al cap, fins a destrossar-li.

Acte III. La llei i l'ordre

No havien rebut encara cristiana sepultura els cossos de l'infortunat matrimoni quan la policia barcelonina començà la seva tasca d'indagació. En principi van poder establir que el matrimoni havia dinat el diumenge en un prestigiós restaurant de la ciutat. Al vespre, al voltant de les vuit, van rebre la visita d'un noi amic que duia menjar per als gossos. A dos quarts de nou, aquest xicot abandonava la caldereria; fou la darrera persona, tret de l'assassí o assassins, que va veure al matrimoni Albert-Ramon amb vida.

Durant la nit, alguns veïns van observar que tots els llums estaven encesos. La policia va suposar que l'assassí buscava algun objecte de valor, tot i que no es va endur res.

Els aguts investigadors també van trobar el que un principi van suposar que era l'arma del crim, un martell de notables dimensions. Més endavant, la mateixa policia va afirmar que aquest martell no havia estat l'arma homicida. Així mateix, van fer una altra descoberta important: amagats sota unes planxes de ferro hi havia uns paquets amb

tres mil pessetes, que l'assassí no es van endur, amb la qual cosa quedava exclòs que el mòbil del crim fos el robatori.

Així mateix, la policia, amb discreció, va investigar com era la convivència marital. Els veïns van afirmar que el matrimoni vivia en plena harmonia i no tenia conflictes. Aleshores, amb això, la policia va afirmar que «es podia descartar la hipòtesi de l'assassinat mutu i, també, del possible crim passional».

Finalment, una meticulosa inspecció ocular del lloc dels fets va donar l'explicació a un petit tuonet de terra, que en principi semblava el lloc per on va entrar l'assassí. La raó de l'existència d'aquest monticle era el costum que tenia la difunta senyora Roser de parlar amb les seves veïnes des d'aquest punt. A la tarda, els cadàvers del malaurat matrimoni foren inhumats, enmig del dolor i la ràbia continguda. Els familiars i els veïns, de manera serena però greu, van demanar justícia contra aquest horrorós crim. La tensió del moment va fer que la germana de la Roser patís un síncope cardíac, del qual, gràcies a Déu, es va poder restablir.

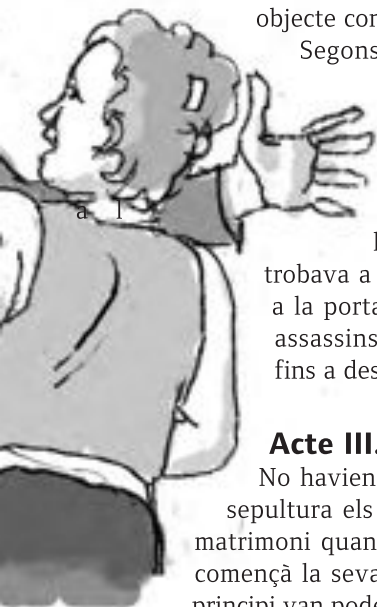
Acte IV. Més llei i més ordre

De manera inexorable van continuar les investigacions policials. La policia va centrar en primer lloc les investigacions en un jove que tenia per padrins el matrimoni assassinat, però la seva coartada era irrefutable i, per tant, es va tancar, de manera provisional, aquesta línia d'investigació.

A continuació es va obrir una altra línia d'investigació. Ara, el xicot de la germana de la portera de l'immoble veí era qui havia de donar les explicacions pertinents. No debades, la mateixa xicot —germana de la portera— va aclarir que ell i el seu xicot havien estat junts —no s'aclariria quina era l'activitat que feien— i, per tant, el xicot va deixar de ser sospitós de l'horrible crim.

Posteriorment, la policia va interrogar qui l'inspector Cervera, aconsellat pels agents Reguengo i Soto, creia que era un personatge clau: una nena de quatre anys que residia en l'immoble veí. Malauradament, la nena no va poder aportar cap mena d'indici segur i fiable.

També es va decidir no investigar les possibles connexions que hi podria haver entre aquest terrible assassinat i el món sindical. Val a dir que cap dels treballadors no estava afiliat al sindicat majoritari català en aquells moments, la CNT, i que aquesta organització sindical públicament havia titllat els treballadors d'esquirols. De fet, des d'un principi la policia va negar que «el crim pugui estar relacionat amb qualsevol mena de problema social

SUCESO MISTERIOSO

El crimen de la calle de Wad-Ras

ENVUELTO EN EL MISTERIO

Todavía no se han puesto en claro los móviles de los dos asesinatos ni ha sido descubierto el autor

La autopsia de los cadáveres

Ayer por la mañana el médico forense, doctor Coll Ibáñez, practicó la autopsia a los cadáveres de Juan Albert Montserrat y Rosario Ramón, víctimas del trágico suceso de la calle de Wad-Ras.

Esta diligencia permitirá, sin duda, por haber sido practicada con el mayor detenimiento, obtener el esclarecimiento de algunos puntos que parecían muy confusos en los primeros momentos.

De la autopsia se desprende que el cadáver de Juan Albert tiene nueve heridas en la cabeza, siete de las cuales son mortales de necesidad. En cuanto al cadáver de Rosario Ramón, presenta catorce heridas en la cabeza, ocho de ellas mortales de necesidad.

Las heridas de ambos fueron hechas con el mismo objeto contundente. Este objeto parece ser que fué un martillo de los que se usan en las caldererías, los cuales tienen un lado plano y el otro redondo, para remachar:

Las actuaciones de la policía

El jefe de la brigada de Investigación criminal, señor Cervera, acompañado de los agentes señores Bertrán y Soto, recorrieron el

asesino anduvo por el domicilio buscando algo, si bien no se apoderó de nada, pues, como queda anteriormente indicado, no se encontraron señales del menor desorden en toda la habitación. Quizá buscara el criminal algunos recibos de pertenencia de Juan Albert, quien tenía la costumbre de esconderlos una vez se habían hecho efectivos. Entonces cabría el supuesto del móvil del robo, aun cuando parece ser que esto supuesto ha quedado descartado por la Policía y el Juzgado. A pesar de ello, ofrece sospechas el hecho de que hubiese desaparecido un talón contra un Banco de esta ciudad, que se hallaba depositado en un cajón del escritorio.

La actuación judicial

Durante la mañana de ayer, el juez instructor del sumario, don Agustín Altés, y el abogado fiscal don Castor García, estuvieron practicando diligencias para el esclarecimiento de los hechos.

Poco después de las doce, dichos señores, acompañados del médico forense, señor Coll, y del oficial criminalista señor Torres, estuvieron en el lugar del suceso para ampliar la inspección ocular que practicaron a raíz de cometerse el crimen.

La Vanguardia, com altres diaris de l'època, es va fer ressò dels fets. Exemplar del 24 d'abril de 1935.

o sindical».

Però la perseverança de la policia barcelonina era proverbial. Unes sospites van dur la policia a la recerca de noves pistes fora de la Ciutat Comtal. Dos inspectors es van desplaçar fins a Ocata, però les investigacions també van fracassar. Per tal de suportar millor aquest fracàs, els inspectors es van atipar amb una paella marinera en una reconeguda casa de menjars de la vila i, posteriorment, van tornar a Barcelona.

El cap de la Brigada Criminal, el senyor Cervera, va decidir reconstruir l'escena del crim i interrogar in situ tots els possibles testimonis, començant per la portera, qui es va reafirmar en la seva coneguda tesi que «no havia vist ni sentit res». A més a més, va detallar que, a les hores del vil assassinat, ella planxava, feina que sempre feia els diumenges, i que, per tant, no va sortir en cap moment de casa seva.

La policia, davant la gravetat de la situació —s'albirava un fracàs que podria ser una taca fosca en l'immaculat i acreditat historial de les forces d'ordre barceloní—, va emetre un comunicat esperançador.

Hi va haver un canvi de tàctica revolucionari: fins ara s'havia buscat el mòbil per trobar l'assassí; a partir d'aleshores, es buscava l'assassí i es deixava el mòbil per a més endavant.

Acte V. Resolució, *allegro ma non troppo*

A principis de maig, la policia estava desconsolada. Totes les pistes havien resultat inútils, totes les vies d'investigació havien acabat en una via morta, diversos detinguts —malfactors habituals— com ara El Chato o El Tartamudo havien pogut presentar coartades concretes davant les acusacions de les forces d'ordre públic. Els testimonis no en sabien res, ni havien vist res. L'ànsia per poder trobar el culpable del vil crim va dur les forces policials, segons les seves pròpies fonts, a renunciar al descans dominical dins de la pau familiar, però tot havia estat un fracàs. Una ombra de vergonya planava sobre l'impecable historial de la policia barcelonina i l'amenaçava; fins i tot un ciutadà anònim va oferir una sucosa recompensa a qui aportés dades fiables que permetessin la resolució d'aquest misteri. Finalment, el mateix cap de la investiga-

ció va reconèixer que no tenia cap pista. Però, en aquest obscur túnel, va aparèixer un bri de llum.

El dia 9 de maig, la policia va comunicar que tenia una pista, que abans havia descartat, però que ara tornava a valorar.

L'endemà, el jutge del cas, el senyor Altes, i el cap de la Brigada d'Investigació Criminal, el senyor Cervera, van reunir els mitjans de comunicació per comunicar la resolució del cas. L'infame criminal era Jaume Santjaume, tot i que algun diari el batejà amb el nom de Jaime Sanjaime, conegut pel malnom d'El Boig. Segons la policia, aquest assassí hauria mort a cops, amb algun objecte metàl·lic però que no es pot precisar quin, el matrimoni Albert-Ramon.

La vil acció criminal —segons la policia— era força clara. Jaume Santjaume estava posseït pel desig de venjança, ja que feia temps havia volgut treballar a la caldereria, però la seva oferta laboral havia estat rebutjada. A partir d'aquell moment hauria caigut en el vici i la depravació —és a dir, la beguda—, vivint errant i dormint quan tenia alguns diners en tavernes i tuguris de baixa estofa.

Un testimoni, la senyora Lucía Puig, que aparegué «de manera miraculosa», havia sentit dir a Jaume Santjaume que mataria i robaria el matrimoni, ja que la culpa dels seus mals estava en la malvolença que li tenia la senyora Roser, que no li havia permès treballar en el negoci del seu marit.

Per desgràcia de la justícia, no hi ha cap confessió ni declaració de Jaume Santjaume, ja que havia mort quatre dies després d'haver comès, segons la policia, el crim. En un principi, la mateixa policia va afirmar que Jaume Santjaume havia estat atropellat per un tramvia, però ara va modificar la seva primera declaració i va afirmar que Santjaume es va suïcidar tirant-se a la via del tramvia, ja que no podia suportar el pes de la maldat en la seva consciència.

Els ciutadans barcelonins podien dormir tranquils: la seva policia no tan sols vetllava —fins i tot els dies de festa— per la seva seguretat, sinó que, a més a més, sabia interpretar la darrera voluntat dels suïcides.

JOAN CARLES LUQUE

Nota de l'autor

Esperem que el lector disculpi el to —en alguns moments burleta— de l'article, però no n'hi ha per menys. El crim presenta múltiples dubtes, les raons del presumpte assassí, no es va trobar l'arma del crim, l'estupidesa de l'assassí; en principi un rodamón en no endur-se res de valor, ni diners de la caldereria del carrer Wad-Ras, l'aparició sorprenent del testimoni de Lucia Puig, la

inconsistència del mòbil de Jaume Santjaume, etc, etc. Però el cas es va oblidar aviat, la ciutat vivia en una situació tensa. Feia set mesos que el govern de la Generalitat amb el seu president al front es trobava a la presó, el govern radical-cedista de Lerroux i Gil Robles mantenia suspesos diferents articles de la Constitució, que afectaven drets individuals i col·lectius,

l'Estatut d'Autonomia i la Generalitat estaven a punt de ser abolits. Les dretes; la CEDA, duïen a terme una tasca de destrucció de les tímides reformes del bienni republicà 1931-33, Franco —el futur dictador era nomenat cap de l'Estat Major, etc. Per la seva banda les esquerres es reagrupaven després del shock que havia suposat els «Fets d'Octubre», mentre la FAI feia escorar la CNT cada cop a postures

mes revolucionaries. La tensió i era present al carrer, com a exemple, el 15 de maig eren abatuts a trets tres homes en un magatzem del carrer Pere IV. L'assassinat d'un matrimoni anònim a mans d'un rodamón desesperat ja no interessava a ningú, o potser si al fiscal Castor García que ja havia resolt —quina casualitat— un crim a Badalona pel mateix sistema.